

SKLEPNI PREDLOGI GENERALNE PRAVOBRANILKE

JULIANE KOKOTT,

predstavljeni 15. decembra 2005¹

I – Uvod

1. V tem postopku se vodi spor med stran-kama o tem, ali je v skladu z Direktivo Sveta 92/43/EGS z dne 21. maja 1992 o ohranjanju naravnih habitatov ter prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst (v nadaljevanju: Direktiva o habitatih),² da se v nekaterih loviščih dovoli lov na lisice s pastmi z zanko in ustavljačem.

2. Direktiva o habitatih med drugim prepoveduje namerno ubijanje in ujetje vider (*Lutra lutra*). Komisija se boji, da se z dovoljenimi zankami ne bo lovilo le lisic, kot je to predvideno, ampak tudi vidre.

1 – Jezik izvirnika: nemščina.

2 – UL L 206, str. 7.

II – Pravni okvir

A – Ureditev Direktive o habitatih

3. Člen 12(1)(a) Direktive o habitatih določa:

„Države članice sprejmejo potrebne ukrepe, da vzpostavijo sistem strogega varstva živalskih vrst iz Priloge IV(a) na njihovem naravnem območju razširjenosti, ki prepoveduje:

(a) vse oblike namernega ujetja ali ubitja osebkov teh vrst v naravi;

[...]“

4. Člen 12(4) Direktive o habitatih dopolnjuje varstvo kot sledi:

„Vsaka pogodbenica z ustreznimi in potrebnimi zakonskimi in upravnimi ukrepi zagotovi posebno varstvo prostoživečih živalskih vrst, navedenih v Dodatku II. Za navedene vrste so še posebej prepovedani:

„Države članice vzpostavijo sistem za spremljanje naključnega ujetja in ubitja živalskih vrst iz Priloge IV(a). Glede na zbrane informacije države članice nadaljujejo z raziskavami ali potrebnimi ohranitvenimi ukrepi, da se zagotovi, da naključno ujetje in ubitje nima znatnega škodljivega vpliva na zadevno vrsto.“

5. Vidra je naštet v Prilogi IV(a) Direktive o habitatih, lisica pa ne.

a. vse oblike namernega lovljenja in zadrževanja ter namernega ubijanja;

b. namerno poškodovanje ali uničenje krajev za razmnoževanje ali počivanje;

B – Bernska konvencija

6. Podobne določbe kot člen 12 Direktive o habitatih vsebuje člen 6 Konvencije o varstvu prostoživečega evropskega rastlinstva in živalstva ter njihovih naravnih življenjskih prostorov³:

c. namerno vznemirjanje vrst prosto živečega živalstva, zlasti med razmnoževanjem, vzrejo mladičev in prezimovanjem, v taki meri, da bi vznemirjanje lahko postalo moteče glede na cilje te konvencije;

[...]“⁴

3 – Izdana 19. septembra 1979, ETS št. 104, ki jo je Skupnost ratificirala s Sklepom Sveta z dne 3. decembra 1981 o sklenitvi Konvencije o varstvu prostoživečega evropskega rastlinstva in živalstva ter njihovih naravnih življenjskih prostorov, UL L 38, str. 1.

4 – Le angleška in francoska različica te konvencije je avtentična. Angleška različica za besedo „namerno“ pojem „deliberate“, francoska različica pa pojem „intentionnelle“.

III – Dejansko stanje, predhodni postopek in tožbeni predlogi

7. Predmet tega postopka zaradi neizpolnjevanja obveznosti je dovoljenje za lov na lisice s pastmi z zanko in ustavljačem. Gre za dovoljenja z 10. januarja 2000 in z dne 13. decembra 2002 za lovišče SA-10.328 pri Aldeanueva de la Sierra v provinci Salamanka in z dne 24. maja 2001 za lovišče AV-10.198 pri Mediana de la Voltoya v provinci Avila. Obe provinci sta del regije Castilla y León.

8. Ta dovoljenja podrobno določajo, da se lahko lovi le lisice. Ustavljajč zanke preprečuje, da bi se ujete živali zadušile. Zanke je treba pregledovati vsak dan, zlasti zgodaj zjutraj.

9. Dovoljenje z dne 24. maja 2001 za lovišče AV-10.198 pri Mediana de la Voltoya je veljalo od 3. maja pa vse do 15. junija 2001.

10. Dovoljenje z dne 10. januarja 2000 je za lovišče SA-10.328 pri Aldeanueva de la Sierra dodatno določalo, da če se ujame druge živali kot lisice, je treba te nemudoma spustiti.

Zanke se je lahko postavljalo ali prestavljalo v navzočnosti „Agente Forestal“⁵. Dovoljenje z dne 13. decembra 2002 je spremenilo to dovoljenje in vsebuje štiri pogoje. V skladu s tem lahko zanke postavljajo oz. prestavljajo le tako imenovani lovski čuvaji („guarda de caza“⁶). Na območjih bregov se zank ne sme postavljati. Lovski organ je treba v 10. dneh po izdaji dovoljenja obvestiti, kje je zanka.

11. Komisija se je na podlagi pritožb seznanila z dovoljenji in je 19. aprila 2001 in 21. decembra 2001 špansko vlado pozvala, naj o tem zavzame stališče. 3. aprila 2003 je sledilo obrazloženo mnenje.

12. Komisija v tožbi predlaga Sodišču, naj:

- ugotovi, da kraljevina Španija, s tem da so organi regije Castilla y León v različnih zasebnih loviščih dovolili postavljanje zank z ustavljačem ni izpolnila obveznosti iz člena 12(1) Direktive Sveta 92/43/EGS z dne 21. maja 1992 o ohranjanju naravnih habitatov ter

⁵ – Zdi se, da gre za državnega uradnika.

⁶ – Lovski čuvaji so posamezniki, ki so posebej kvalificirani zlasti na področju lova za opravljanje dejavnosti varovanja.

prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst in njene Priloge VI;

- Kraljevini Španiji naloži plačilo stroškov.

15. Najprej španska vlada ugovarja, da je bila tožba razširjena na dovoljenja z dne 24. maja 2001, ki se nanaša na lovišče AV-10.198 pri Mediana de la Voltoya v provinci Avila, in z dne 13. decembra 2002, ki se nanaša na lovišče SA-10.328 pri Aldeanueva de la Sierra v provinci Salamanka. Prvo dovoljenje je pristojni organ razveljavil že 29. maja 2001. Drugo dovoljenje je bilo prvič omenjeno šele v obrazloženem mnenju.

13. Kraljevina Španija predlaga Sodišču, naj:

- tožbo zaradi nedoločenosti predmeta tožbe, pomanjkanja dokazov in neopredelitve zatrjevanih neizpolnitev zavrže kot nedopustno;

- podredno, naj vloženo tožbo zavrne;

- Komisiji naloži plačilo stroškov.

16. Ni pomembno, da je bilo dovoljenje z dne 24. maja 2001 razveljavljeno že 29. maja 2001, kar Komisija ne ve in zato prereka. To je namreč v skladu s časovno omejitvijo v točki 7 dovoljenja prenehalo veljati najkasneje 15. junija 2001.

IV – Presoja

A – Dopustnost

14. Španska vlada podaja različne ugovore zoper dopustnost tožbe.

17. V skladu s členom 226 ES lahko Komisija sproži postopek, če zadevna država ne ravna v skladu z mnenjem v roku, ki ga določi Komisija. Dovoljenje z dne 24. maja 2001 ni imelo pravnega učinka že dolgo pred posredovanjem obrazloženega mnenja z dne 3. aprila 2003. Posledično Španija ni mogla sprejeti ukrepov, da bi ravnala v skladu z obrazlo-

ženim mnenjem glede tega dovoljenja. Zaradi tega je tožba v tem delu nedopustna.⁷

država članica s spremembami grajanega ukrepa v predhodnem postopku ta postopek stalno zavlačuje. Sicer dovoljenje z dne 13. decembra 2002 spreminja in dopolnjuje pogoje lova z zankami v zadevnem lovišču, vendar le tega ne konča.

18. V zvezi z dovoljenjem z dne 13. decembra 2002 Komisija v tožbi najprej sicer navaja, da je bilo to v obrazloženem mnenju navedeno le kot primer, kasneje pa ga konkretno vendarle spremeni v predmet tožbe. To je obrazložila tako, da se s tem dovoljenjem le podaljša dovoljenje z dne 10. januarja 2000.

20. Izjave Komisije v tožbi o tem dovoljenju so sicer protislovne, vendar jasno izražajo, da je Komisija to dovoljenje vključila v predmet tožbe. Ker je bilo dovoljenje tudi omenjeno v najzgodnejšem možnem trenutku, to je v obrazloženem mnenju, ta očitek za Španijo ni presenetljiv.

19. Komisija se sicer pravilno sklicuje na sodno prakso, v skladu s katero lahko v tožbi zaradi neizpolnitve obveznosti graja okoliščine, ki so nastale celo po obrazloženem mnenju, ki pa so enake vrste kot tiste, ki so bile omenjene v tem mnenju in temeljijo na enakem ravnanju.⁸ Ni namreč dopustno, da

21. V delu, kjer španska vlada v dupliki navaja, da Komisija ne more določiti, da so posamična dovoljenja predmet postopka za neizpolnjevanje obveznosti, ne da bi istočasno izpodbijala preneseno pravo, ki se za ta dovoljenja uporabi, španska vlada zmotno razume prosti preudarek Komisije pri uvedbi postopka zaradi neizpolnjevanja obveznosti. Kot varuh pogodbe lahko Komisija predlaga ugotovitev neizpolnitve obveznosti iz pogodbe tudi z navedbami, da ni bil v nekem konkretnem primeru dosežen cilj, ki ga zasleduje neka direktiva.⁹

7 – Glej sodbo z dne 27. oktobra 2005 v zadevi Komisija proti Italiji (C-525/03, ZOdl., str. I-9405, točka 12 in nasl.). V tem primeru je Sodišče ugovarjalo sklepnim predlogom generalnega pravobranilca Jacobsa z dne 2. junija 2005 (glej točko 28 in nasl. in v točki 24 navedeno sodno prakso), ki je zlasti na podlagi sodbe z dne 10. marca 1987 v zadevi Komisija proti Italiji (199/85, Recueil, str. 1039, točka 7 in nasl.) menil, da je tožba dopustna. V tej sodbi je Sodišče izjemoma pripoznalo dopustnost tožbe kljub prenehanju kršitve, ker je zadevna država vztrajala pri svojem pravnem stališču. Takšne primere pa se vsekakor boljše razume z izkazom prakse držav članic, pri katerem se lahko Komisija opre tudi na odpravljene kršitve (Primerjaj sodbo z dne 26. aprila 2005 v zadevi Komisija proti Irski (C-494/01, ZOdl., str. I-3331, točka 32). Kljub nekaterim namigom med ustno obravnavo Komisija ne očita, da bi šlo za takšno prakso.

8 – Sodbi z dne 22. marca 1983 v zadevi Komisija proti Franciji (42/82, Recueil, str. 1013, točka 20) in z dne 4. februarja 1988 v zadevi Komisija proti Italiji (113/86, Recueil, str. 607, točka 11). O zakonodajnih ukrepih glej sodbi z dne 17. novembra 1992 v zadevi Komisija proti Grčiji (C-105/91, Recueil, str. I-5871, točka 13) in z dne 1. decembra 1965 v zadevi Komisija proti Italiji (45/64, Recueil, str. 1126, 1137 in naslednja).

9 – Sodba z dne 9. novembra 1999 v zadevi Komisija proti Italiji [San Rocco] (C-365/97, Recueil, str. I-7773, točka 60).

22. Poleg tega španska vlada ugovarja dejstvu, da je Komisija v predhodnem postopku podala očitke glede skladnosti španskega prava z Direktivo o habitatih, ogrožanja drugih vrst živali, razen vidre, in lova s stopalkami, tožba pa je omejila na ogrožanje vidre z dovolitvijo lova z zankami. Ti ugovori pa vendarle ne morejo vplivati na dopustnost tožbe. Nujna skladnost med predhodnim postopkom in tožbo namreč ne izključuje, da se omeji predmet postopka.¹⁰

23. Španska vlada pa iz celote ugovorov v zvezi z omenjenimi dovoljenji in očitki, ki se jih ne zasleduje več, sklepa, da so bile v predhodnem postopku storjene precejšnje napake. Namesto da bi Komisija določila predmet postopka v pisnem opominu, je uporabila predhodni postopek tako, da je postopoma določila predmet tožbe.

24. S tem očitkom pa španska vlada zmotno razume nalogo in učinek predhodnega postopka v skladu s členom 226 ES. Res je, da poziv, naj se zavzame stališče – „pisni

opomin“ – služi določanju predmeta spora.¹¹ Vendar mora Komisija v obrazloženem mnenju jasno navesti očitke, ki jih je že splošneje navedla v pisnem opominu in jih očita zadevni državi članici, potem ko se je seznanila z njenimi morebitnimi pripombami v skladu s členom 226(1) ES.¹² Kot je že bilo navedeno, to ne izključuje niti omejitve predmeta spora, niti razširitve na kasnejše ukrepe, ki se v bistvu skladajo z očitanimi ukrepi. Dejansko je bistvena naloga predhodnega postopka, da se konkretizirajo očitki, ki so bili na začetku postopka še relativno splošne narave, in opredelijo točke, za katere ni potrebno da so še nadalje predmet postopka.

25. Nadalje španska vlada meni, da tožba ne izpolnjuje zahtev iz člena 44(1)(c) Poslovnika. S tem ima verjetno v mislih člen 38(1)(c) Poslovnika Sodišča, ki določa, da tožba obsega predmet spora in kratek povzetek tožbenih razlogov.¹³ Ta povzetek mora biti dovolj jasen in natančen, da toženi stranki omogoča pripravo obrambe in Sodišču njegov preizkus. Iz tega izhajajo, da morajo biti temeljni elementi glede dejstev

10 – Sodbe z dne 16. septembra 1997 v zadevi Komisija proti Italiji (C-279/94, Recueil, str. I-4743, točka 25); z dne 11. julija 2002 v zadevi Komisija proti Španiji (C-139/00, Recueil, str. I-6407, točka 19) in z dne 14. julija 2005 v zadevi Komisija proti Nemčiji (C-433/03, ZOdl., str. I-6985, točka 28).

11 – Sodba z dne 15. februarja 2001 v zadevi Komisija proti Franciji (C-230/99, Recueil, str. I-1169, točka 31).

12 – Sodba z dne 24. junija 2004 v zadevi Komisija proti Nizozemski (C-350/02 ZOdl., str. I-6213, točka 21).

13 – Enako pravilo vsebuje tudi člen 44(1)(c) Poslovnika Sodišča prve stopnje, katerega sodno prakso v tem kontekstu španska vlada navaja.

in prava, na katerih tožba temelji, skladno in razumljivo razvidni iz besedila same vloge.¹⁴

28. Če povzamem, je treba ugotoviti, da je tožba nedopustna v delu, kjer graja dovoljenje z dne 24. maja 2001, ki se nanaša na lovišče AV-10.198 pri Mediana de la Voltoya v provinci Avila. V preostalem je dopustna.

B – Utemeljenost

26. Tožba v konkretnem primeru ustreza tem zahtevam. Komisija izpodbija tri natančno opredeljena dovoljenja, ker po njenem mnenju zaradi ogrožanja vider pomenijo kršitev člena 12(1) Direktive o habitatih in njeno Prilogo VI.

29. Nato je treba preučiti, ali dovoljenje za lov na lisice z zankami v lovišču SA-10.328 pri Aldeanueva de la Sierra v provinci Salamanca krši člen 12(1) Direktive o habitatih in njeno Prilogo VI.

27. Na koncu pa španska vlada navaja, da je tožba zaradi pomanjkanja pravne podlage nedopustna. Ta ugovor bi bil utemeljen, če Komisija ne bi navedla kršitve prava Skupnosti. Vendar pa v tem primeru Komisija trdi, da naj bi Španija ne izpolnjevala obveznosti iz člena 12(1) Direktive o habitatih in njene Priloge VI, torej določb prava Skupnosti. Dejansko pa španska vlada ugovarja obrazložitvi tožbe. To pa ni vprašanje dopustnosti, ampak vprašanje utemeljenosti tožbe. Posledično je treba zavrnilo tudi ta ugovor.

1. Priloga VI k Direktivi o habitatih

30. Priloga VI k Direktivi o habitatih vsebuje seznam prepovedanih načinov in sredstev za ujetje in ubitje ter prevoznih sredstev. Za sesalce točka (a), deseta alineja, omenja pasti, ki so glede na delovanje ali pogoje uporabe neselektivne.

31. Navedeni načini in sredstva niso nujno in v vsakem primeru prepovedani, ampak le glede na merila iz člena 15 Direktive o

¹⁴ – Sodba z dne 9. januarja 2003 v zadevi Italija proti Komisiji (C-178/00, Recueil, str. I-303, točka 6).

habitatih. To je edina določba Direktive o habitatih, ki se sklicuje na Prilogo VI. Ta v zvezi z odvzemom iz narave, ujetjem ali ubitjem prostoživečih živalskih vrst iz Priloge V(a), če se skladno s členom 16 uporabijo odstopanja za odvzem iz narave, ujetje ali ubitje vrst iz Priloge IV(a), prepoveduje uporabo vseh nediskriminatornih sredstev, zlasti teh iz Priloge VI. Vendar pa so tudi v tem primeru nediskriminatorna sredstva prepovedana le, če lahko povzročijo krajevno izginotje ali resno motnjo populacij takih vrst.

območju razširjenosti. Ta pa naj bi v skladu s členom 12(1)(a) prepovedoval vse oblike namernega ujetja ali ubitja osebkov teh vrst v naravi.

32. Dovoljenje, ki je predmet postopka, se nanaša na lisico, ki ni navedena niti v Prilogi IV(a) niti v Prilogi V k Direktivi o habitatih. Zaradi tega se prepoved nediskriminatornih sredstev ne uporablja. Kršitve Priloge VI k Direktivi o habitatih se tako ne da ugotoviti.

2. Člen 12(1) Direktive o habitatih

33. Tako je treba preučiti, ali dovoljenje krši člen 12(1) Direktive o habitatih. V skladu s tem so države članice dolžne, da vzpostavijo sistem strogega varstva živalskih vrst iz Priloge IV(a) na njihovem naravnem

34. V zvezi z obsegom prepovedi iz člena 12(1)(a) je treba pojasniti, da se tam uporabljeni pojem namere nanaša tako na ujetje kot na ubitje zaščitene živali. To sicer nasprotuje francoski različici, v kateri se pojem „*intentionnelle*“, uporabljen v ednini, nanaša le na ubitje, vendar je skladen z drugimi jezikovnimi različicami, v katerih je bila sprejeta direktiva. V španskem, nemškem, grškem in portugalskem jeziku se namera brez dvoma nanaša na obe ravnanji. V angleškem, nizozemskem in danskem jeziku pa bi se lahko naklep nanašal le na ujetje ali pa na obe ravnanji. Le italijansko različico bi se lahko razlagalo enako kot francosko, vendar je tudi v italijanskem jeziku možno, da se namera nanaša na obe ravnanji. Poleg tega je tudi v skladu z Bernsko konvencijo, ki je bila z Direktivo o habitatih in Direktivo o ohranjanju prostoživečih ptic¹⁵

15 – Direktiva Sveta 79/409/EGS z dne 2. aprila 1979 o ohranjanju prostoživečih ptic, UL L 103, str. 1.

prenesena v pravo Skupnosti¹⁶, kjer se prav tako beseda namera nanaša na obe ravnanji.

35. Zato je treba preučiti, ali je dovoljenje združljivo z zahtevanim sistemom strogega varstva v členu 12(1) Direktive o habitatih, ki prepoveduje namerno ujetje in namerno ubitje vider.

a) „Namerno“ poškodovanje vider

36. Dovoljenje bi bilo nezdržljivo s členom 12(1) Direktive o habitatih že, če bi namerno prišlo do morebitnih poškodovanj vider pri uporabi dovoljenja.¹⁷

37. Naklep bi v nemškem kazenskem pravu pomenil, da sta bila ubitje ali ujetje zašči-

tene vrste živali *cilj* dejanja. V podobno smer kažeta tudi francoska beseda *intentionnelle* in angleška *deliberate*. Ti jezikovni različici sta posebnega pomena za razlago, ker besedilo Bernske konvencije ustreza direktivi. Francoska beseda *intentionnelle* ustreza besedi *intention*, pojmu za naklep v francoskem kazenskem pravu.¹⁸ V francoskem pravu naklep predpostavlja tako zavedanje in tudi hotenje izvršitve dejanja. Eventualni naklep, se pravi *dolus eventualis* oz. *dol éventuel*, pa zavedanje nastanka dejanja in privolitev, ki se ga ne da brez izrecne zakonske podlage izenačiti z direktnim naklepom.¹⁹ Angleška beseda *deliberate* v pravnem jeziku nima enakega položaja. Nemškemu pojmu naklepa ustreza angleški pojem *intention*. Kljub temu bi lahko tudi beseda *deliberate* vsebovala elemente zavedanja in hotenja.

38. V skladu s to jezikovno razlago člena 12(1)(a) Direktive o habitatih, ki načeloma temelji na kazenskopравни uporabi pojmov, je treba prepovedati dejanja, ki so bila storjena z zavedanjem in hotenjem poškodovanja zaščitene vrste. Take prepovedi bi praktično zadevale le nekaj dejanj, ki so neposredno usmerjene na zaščitene vrste

16 – Poročilo o Konvenciji o varstvu prostoživečega evropskega rastlinstva in živalstva (1997–1998) (člen9(2)) (predložila Evropska komisija), SEC(2001) 515 konč. Glej tudi Resolucijo Sveta Evropskih skupnosti in v Svetu združenih zastopnikov vlad držav članic z dne 19. oktobra 1987 o nadaljevanju in izvajanju okoljske politike in akcijskega programa Evropskih skupnosti za varstvo okolja (1987–1992), UL C 328, točka 5.1.6. Sodba z dne 13. februarja 2003 v zadevi Komisija proti Luksemburgu (C-75/01, Recueil, str. I-1585, točka 57) ne nasprotuje upoštevanju te konvencije, ker je Sodišče tam le ugotovilo, da prenos te konvencije na zadostuje za prenos Direktive o habitatih, če konvencija ostaja za direktivo.

17 – Pojem „namerno“ ni pomemben le za dejanja v zvezi z zaščitnimi živalmi v skladu s Prilogo IV(a), ki jih prepoveduje člen 12(1) od (a) do (c) Direktive o habitatih. Poleg tega zahteva člen 5 Direktive o ohranjanju prostoživečih ptic v zvezi s pticami, ki živijo v Evropi, prepovedi namernega ubitja ali ujetja na kakršenkoli način (točka a) oz. namernega vznemirjanja ptic, zlasti v času razmnoževanja in vzreje mladičev, v taki meri, da bi vznemirjanje postalo moteče glede na cilje te direktive (točka d) in tudi namernega uničenja ali poškodovanja gnezd in jajc ali odstranjevanja gnezd (točka b).

18 – Primerjaj člen 121-3 (1) francoskega *Code pénal*.

19 – Primerjaj člen 121-3(2) francoskega *Code pénal*. V tem členu določeno zavestno ogrožanje tretjih oseb velja kot kodifikacija eventualnega naklepa.

živali, kot npr. lov, boj proti škodljivcem ali mučenje živali.

39. Na drugi strani pa Resolucija stalnega odbora za Bernsko konvencijo št. 1/89 z 9. junija 1989²⁰ govori v prid temu, da je treba pojma v tej konvenciji *intentionelle/deliberate* v določenih okoliščinah razumevati tudi širše. V zvezi s krajem za razmnoževanje in za počivanje v skladu s členom 6(b) Konvencije je ta pojma treba razumeti tako, da obsegata tudi dejanja, ki niso bila izvedena z namenom poškodovati kraje za razmnoževanje in za počivanje, ampak z zavedanjem, da bi lahko pripeljala do takšnih škod.

40. S sistematičnega stališča je treba upoštevati, da člen 12(4) Direktive o habitatih in Direktiva 2004/35/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 21. aprila 2004 o okoljski odgovornosti v zvezi s preprečevanjem in sanacijo okoljske škode²¹, zlasti njen člen 5, dopolnjujeta sistem strogega varstva v skladu s členom 12(1) Direktive o habitatih.

41. Člen 12(4) Direktive o habitatih določa, da države članice nadzorujejo naključno ujetje in ubitje osebkov živalskih vrst in da po potrebi sprejmejo posebne ohranitvene ukrepe.²²

42. V skladu s členom 5 Direktive 2004/35 je treba preprečiti predvidljivo škodo, povzročeno zavarovanim vrstam in naravnim habitatom, in sicer kakršno koli škodo, ki ima večje škodljive vplive na doseganje ali vzdrževanje ugodnega stanja ohranjenosti. Torej se mora nanašati na večje število osebkov. Ta obveznost velja načeloma za naklep in malomarnost pri poklicnih dejavnostih in pri določenih dejavnostih, največkrat industrijskih, celo neodvisno od tega.

43. Sodišče se je s pojmom naklepa v smislu člena 12(1) Direktive o habitatih ukvarjalo v postopku zaradi neizpolnitve obveznosti v zvezi z zaščiteno morskno želvo *Caretta caretta*.²³ Ta strogo varovana vrsta uporablja za razmnoževanje malo obal v Sredozemlju.

22 – Primer takšnih ohranitvenih ukrepov, za katere se pravo Skupnosti običajno ne uporablja, je Uredba Sveta (ES) št. 812/2004 z dne 21. aprila 2004 o podrobnih pravilih v zvezi z naključnimi ulovi kitov in delfinov pri ribolovu in o spremembi Uredbe (ES) št. 88/98 (popravljen različica: UL L 185, str. 4). Skupnost je morala sprejeti to ureditev, ker je izključno pristojna za področje ribištva.

23 – Sodba z dne 30. januarja 2002 v zadevi Komisija proti Grčiji [*Caretta caretta*] (C-103/00 (Recueil, str. I-1147)). Primerjaj tudi sodbo z dne 17. decembra 1987 v zadevi Komisija proti Nemčiji (412/85, Recueil, str. 3503, točka 14 in nasl.): Namerna uporaba tal, npr. v kmetijstvu, ne izključuje, da se ptice naklepno ubija ali ujame, uniči ali poškoduje gnezda in jajca ali odstranjuje gnezda v smislu člena 5 Direktive o ohranjanju prostoživečih pti.

20 – Dostopna na spletni strani Sveta Evrope, <http://www.coe.int>.

21 – UL L 143, str. 56.

Najpomembnejše obale se nahajajo v zalivu Laganas na grškem otoku Zakynthos. Uporaba teh obal kot krajev razmnoževanja te želve se onemogoči z vožnjo motornih koles po plaži, s postavljanjem ležalnikov in sončnikov in tudi z nezakonito gradnjo zgradb in če se po morskem območju pred obalo vozi s pedalini in malimi čolni. Vse te dejavnosti je bilo zaradi tega treba prepovedati z znaki za prepoved.

44. Ker je Komisija v okviru pregledov na otoku ugotovila, da so se te motnje pojavljale v velikem obsegu, je vložila tožbo z ugotovitvijo, da Grčija ni izpolnila obveznosti iz člena 12(1) Direktive o habitatih.

45. Generalni pravobranilec Léger je v svojih sklepnih predlogih v tej zadevi zlasti upošteval, da so bili uporaba motornih koles, postavljanje ležalnikov in sončnikov ter nezakonita gradnja zgradb namerna dejanja, ki bi lahko zadevno vrsto motila v obdobju, v katerem jo je v skladu s pravom Skupnosti treba še zlasti varovati.²⁴ Tako se naklep vsakokratnih storilcev nanaša na njihovo vsakokratno ravnanje, ne pa na poškodovanje živali.

46. To mnenje pa ne prepriča. Pojem namere v členu 12(1)(a) in (b) Direktive o habitatih se nanaša na prepovedano poškodovanje varovanih vrst živali. Izgubil bi se vsakršen uporaben učinek, če bi zadostovalo, da pride do poškodovanja le v primeru dejanja, pri katerem je podan drugačen namen. Poleg tega bi bil tudi dopolnilnim predpisom o varovanju iz naslova člena 12(4) Direktive o habitatih in člena 5 Direktive 2004/35 odvzet praktični učinek, če bi bilo prepovedano že *vsako* poškodovanje, ki je zajeto v členu 12(1)(a) in (b) Direktive o habitatih, če bi ga povzročilo le naklepno dejanje.

47. Sodba je temeljila na drugačnem pojmu naklepa. Ker se je *kljub* znakom za prepoved na obali vozilo z motornimi kolesi in so bila tam pristajališča, je Sodišče presodilo, da gre za namerno vznemirjanje morske želve med razmnoževanjem v smislu člena 12(1)(b) Direktive o habitatih.²⁵

48. To sklepanje se lahko razume tudi tako, da naklep obstaja že, če bi storilec glede na okoliščine primera moral vedeti, da njegovo ravnanje ogroža zaščitene vrste. Tako bi

24 – Sklepni predlogi z dne 25. oktobra 2001 v zadevi Komisija proti Grčiji [*Caretta caretta*] (C-103/00, Recueil, str. I-1147, točka 57).

25 – V opombi 23 navedena sodba *Caretta caretta*, točka 36.

bila že zgolj malomarnost naklep v smislu člena 12(1) Direktive o habitatih.

velikem številu drugih dejanj, se ne da označiti kot strogega.

49. Vendar pa ni mogoče domnevati, da je Sodišče pojem naklepa skušalo tako razširiti, da lahko naklep obstaja neodvisno od volje storilca. V vseh treh analiziranih jezikovnih različicah vsebuje namreč naklep zelo močan element volje. Zaradi tega je treba predstavljeno dejansko stanje razumeti tako, da se je glede na opozorilne znake lahko domnevalo zavedanje uporabnikov motornih koles in čolnov o ogrožanju želv. Iz tega zavedanja se je lahko istočasno sklepalo, da so vsaj pristali na možnost poškodovanja zaščitenih želv. Merilo za naklep je, ali se je vedelo za ogrožanje zaščitene vrste živali in ali se je pristalo nanj.

50. Dodatno omejevanje pojma naklepa na njegov pomen v kazenskem pravu bi bilo v nasprotju s pojmom „sistema strogega varstva“, ki naj se uresniči kot rezultat prepovedi, ki jih navaja člen 12(1) Direktive o habitatih. Sistema varstva, ki prepoveduje ubitje, ujetje ali vznemirjanje vrst skupnostnega interesa le pri redkih, neposredno na te vrste namerjenih dejanjih, pa kljub temu dopušča, da se pristane na poškodovanje teh vrst pri

51. Drugače kot razlaga, ki jo je predlagal generalni pravobranilec Léger, razlaga Sodišča ne izključuje člena 12(4) Direktive o habitatih in Direktive 2004/35.

52. Člen 12(4) Direktive o habitatih pri tej razlagi pojma naklepa namreč obsega primere, v katerih se na ogrožanje zaščitenih vrst ne pristane. Morebitni potrebni ohranitveni ukrepi so lahko tudi, da se ustvari ustrezno zavedanje o ogrožanju s pojasnili ali pa z opozorili.

53. V zvezi z Direktivo 2004/35 je varstvo iz člena 5 glede škode, ki se ji je mogoče izogniti, oblikovano ožje, vendar je pri nujnih subjektivnih elementih znatno širše. Preprečiti je treba le škodo, ki ima večje škodljive vplive na doseganje ali vzdrževanje ugodnega stanja, medtem ko prepovedi člena 12(1) veljajo tudi za poškodovanja, ki imajo manj intenzivne učinke, ker zadevajo le posamične osebkke. Obveznost izvajanja preventivne dejavnosti iz Direktive 2004/35 načeloma vsekakor velja tudi za malomarno ravnanje, pri določenih, v bistvu industrijskih dejavnostih, pa celo neodvisno od namena ali malomarnosti. Sodišče z razlago pojma naklepa

tako prepreči, da med varstvom posameznih osebkov v skladu s členom 12 Direktive o habitatih in varstvom populacij v skladu z Direktivo 2004/35 ne nastane praznina glede varstva, Direktivi 2004/35 pa vseeno pusti svoje področje uporabe.

ogrožanje zaščitene vrste živali implicitno sprejeto. Ta sklep pa je vendarle dopusten le, če bi se lovci zavedali, da se osebkovi teh vrst nahajajo v območju učinka vsakokratne metode lova.

54. Posledično lahko izhajamo iz namernega poškodovanja zaščitene vrste živali, če poškodovanje izvira iz dejanja, pri katerem se je storilec zavedal ogrožanja zaščitene vrste živali in je pristal nanj.

55. Navedbe Komisije prav tako spadajo v ta pojem naklepa. Ta namreč meni, da se na območju, kjer je dokazana prisotnost vider, lov z nediskriminatornimi sredstvi ne more obravnavati kot nenamerni lov zaščitene vrste. Sklicevanje na lisice je popolni formalizem.

56. Komisija tako upošteva objektivno tveganje, ki je povezano z uporabo nediskriminatornih sredstev. Iz tega sklepa, da je

57. V tem primeru niso podani zadostni pokazatelji, da bi se bili lovci zavedali ogrožanja vider pri postavljanju zank. Medtem ko je bilo znano, da je obala Zakynthosa eno od redkih razmnoževališč morske želve *Caretta caretta* v Sredozemlju, je med strankama še vedno sporno, ali se vidre sploh nahajajo v zadevnih loviščih. Še med upravnim postopkom je Komisija vidro omenila le kot drugo zadevno vrsto in izpostavila predvsem iberskega risa (*Lynx pardinus*). Vse dokler ni dokazano nasprotno, se zaradi tega ne da domnevati, da so se lovci zavedali obstoja vider v njihovih loviščih in tako njihovega ogrožanja.

58. Poleg tega so se na obali Zakynthosa nahajali znaki s prepovedmi, ki so izrecno prepovedovali sporno ravnanje. V tem primeru pa je bilo postavljanje zank celo dovoljeno. Zaradi tega so lovci lahko izhajali iz tega, da se ne more pričakovati kršitve predpisov.

59. Posledično se poškodovanja vider z lovom z zankami ne more opredeliti kot namernega.

b) Zahteve za dovoljenje

60. Vendar pa je vprašljivo, ali je državno dovoljenje že v skladu s sistemom strogega nadzora iz člena 12(1) Direktive o habitatih, če dovoljena ravnanja ne kršijo nujno izrecnih prepovedi točk od (a) do (d).

61. Tudi glede tega vprašanja vsebuje sodba o morski želvi *Caretta caretta* pomembne napotke. Grčija je namreč po tej sodbi kršila člen 12 Direktive o habitatih tudi s tem, ker ohranitveni ukrepi na mestu v Zakynthosu niso bili zadostni, da bi zagotovili učinkovito varstvo želve pri razmnoževanju.²⁶ Poleg tega je bila Grčija obsojena, ker zoper stalne kršitve ni učinkovito izvajala obstoječe ureditve za varstvo želve.²⁷

62. Države članice se posledično ne morejo omejiti na to, da sprejmejo splošne prepovedi, ki se orientirajo na besedilu člena 12(1) Direktive o habitatih. V določenih okoliščinah morajo sprejeti in izvajati tudi posebna pravila, da varujejo zaščitene vrste na določenih krajih, če so ti kraji za ohranitev vrste izjemno pomembni in je ta vrsta tam izpostavljena posebnim tveganjem.²⁸

63. Komisija v konkretnem primeru ne zahteva, da se za varstvo vider določijo ali izvajajo podobni krajevno vezani ohranitveni ukrepi, graja pa dovoljenje za lov z zanko.

64. Če pa so lahko države članice dolžne, da aktivno sprejemajo ali izvajajo posebne, krajevno vezane ohranitvene ukrepe za zaščitene vrste živali, potem morajo tudi v okviru dejavnosti izdajanja dovoljenj upoštevati, ali dovoljeni ukrepi poškodujejo zaščitene vrste živali.

65. Pri tej preventivni uporabi člena 12(1) Direktive o habitatih ne more biti pomembno,

26 – V opombi 23 navedena sodba *Caretta caretta*, točka 27 in nasl.

27 – V opombi 23 navedena sodba *Caretta caretta*, točka 39.

28 – Sodišče bo moralo podati ustrezno razlago v opombi 23 omenjene sodbe *Caretta caretta* v zadevi Komisija proti Grčiji (C-518/04 [*Vipera schweizeri*], sporočilo v UL 2005, C 57, str. 15)

ali zadevni posamezniki naklepno poškodujejo zaščitene živali. Bolj je pomembno, ali morajo pristojni organi izhajati iz tega, da bo dovoljeno ravnanje povzročilo škode, ki so prepovedane v skladu s členom 12(1) Direktive o habitatih. Če je to tako, se zadevno dovoljenje lahko izda le v skladu z predvidenimi izjemami iz člena 16 Direktive o habitatih. Sicer bi pristojni organi posredno kršili prepovedi člena 12(1) Direktive o habitatih.

dodatnih ukrepov zbiranja informacij izhajali iz tega, da vidre ne bodo poškodovane.

66. Ta obveznost pristojnih organov ne predpostavlja naklepa v kazenskopравnem smislu. Subjektivni element naklepa se ne more uporabiti v primeru upravnega organa. Ti organi morajo uporabiti najboljša razpoložljiva znanstvena spoznanja.²⁹ V določenih okoliščinah je treba zbrati dodatne informacije, da se uporabijo splošna spoznanja v posamičnem primeru.

68. Pri presoji tega vprašanja je treba upoštevati celotno Sodišču predloženo dokumentacijo. Sicer španska vlada prvič šele v dupliki izrecno navaja, da potoki, ki so kartografsko gledano znotraj lovišča SA-10.328 pri Aldeanueva de la Sierra, pogosto usahnejo, vendar ta trditev ni novo dokazno sredstvo, za katerega zamudo pri predložitvi bi v skladu s členom 42(1) Poslovnika bilo treba navesti razloge. Španska vlada je že v svojem odgovoru na prvi pisni opomin navedla, da zaradi lastnosti terena prisotnost vider ni verjetna. Te navedbe pojasni tudi sklicevanje na usahnitev vodotokov. Poleg tega pa je Komisija šele v repliki prvič omenila sporne potoke.

67. Zato je treba preučiti, ali so španski organi pri dovoljenju lova z zanko lahko brez

69. Publikacije, ki sta jih predložili španska vlada v dupliki in Komisija po zaključku pisnega postopka, niso dokazna sredstva v ožjem smislu. Gre za sklicevanje na javno znana dejstva, ki naj bi potrdila stališča strank.

²⁹ – Primerjaj sodbe z dne 17. januarja 1991 v zadevi Komisija proti Italiji [lovska sezona] (C-157/89, Recueil, str. I-57, točka 15), z dne 19. maja 1998 v zadevi Komisija proti Nizozemski [seznam IBA] (C-3/96, Recueil, str. I-3031, točka 69 in naslednje) in z dne 9. decembra 2004 v zadevi Komisija proti Španiji [obseg lova] (C-79/03, ZOdl., str. I-11619, točka 41).

70. Po preučitvi teh dokaznih sredstev gre dvom, ki še ostane, v škodo Komisije, ker mora ta v postopku zaradi neizpolnitve obveznosti dokazati neizpolnitev obveznosti iz prava Skupnosti.³⁰

Zdi se, da so ti potoki del vodnega sistema zahodno od Quilamas, kjer je tudi dokazana prisotnost vidre.³² Španska vlada pa trditvam Komisije nasprotuje, da se ti potoki praviloma izsušijo, kar ni prerekano. Iz priloženih študij izhaja, da se vidre v potokih, v katerih je le periodično voda, sicer slučajno lahko zadržujejo, vendar jih načeloma tam ni.³³

71. Med strankama je sporno, ali je v lovišču SA-10.328 prisotna vidra. Komisija se sklicuje na standardni obrazec za zbiranje informacij za španski predlog območja za omrežje Natura 2000, ki so ga španski organi izdelali za območje „Quilamas“. V skladu s tem naj bi vidra živela v predlaganem območju. „Quilamas“ ima površino več kot 10.000 hektarjev. Lovišče se sicer nahaja v neposredni sosesčini na severozahodu območja, vendar se zdi, da večji vodotoki znotraj „Quilamas“, kot npr. „Arroyo de las Quilamas“, odtekajo proti jugovzhodu. Med vodotoki in loviščem se nahajajo hribi z več sto metri višinske razlike.³¹ Zaradi tega ni verjetno, da bi se vidre iz populacij tega vodnega sistema nahajale tudi v lovišču.

73. Potemtakem se prisotnosti vider v lovišču v skladu s predloženimi informacijami sicer ne da izključiti, je pa vendar bolj neverjetna.

72. Komisija pa se vsekakor sklicuje tudi na to, da v lovišču teče potok Mina in da potoka Zarzosa in Media tečeta v bližini lovišča.

74. Poleg verjetnosti prisotnosti vider je bilo treba pri presoji izdaje dovoljenja za lov z zanko povezanimi tveganji upošte-

30 – Glej sodbo z dne 20. oktobra 2005 v zadevi Komisija proti Veliki Britaniji (C-6/04, ZOdl., str. I-9017, točka 75 in tam navedena sodna praksa).

31 – Glej zemljevid na spletni strani <http://www.dipsanet.es/provin/MapaSalamanca2003.pdf>.

32 – Lizana in dr., v: Ruiz-Olmo in Delibes, *La nutria en España*, 1998, str. 118.

33 – Lizana in dr., v: Ruiz-Olmo in Delibes, *La nutria en España*, 1998, str. 118. Ruiz-Olmo in Delibes, ibidem, str. 215, pa vendar poudarjata, da se v več delih Španije čedalje bolj opaža, da vidre uporabljajo tudi vode, ki usahnejo.

vati tudi objektivno tveganje metode lova in morebitne škode.

klosti sedaj zopet naraščajo ali pa so se vsaj stabilizirale.³⁷

75. V nasprotju z navedbami španske vlade dejansko obstaja tveganje, da se vidre ujamejo v zanke in pri tem utrpijo smrtno nevarne poškodbe.³⁴ Vendar pa se je španska vlada sklicevala na publikacijo, ki omogoča sklep, da ni verjetno, da bi se vidre na podeželju lovilo s pastmi.³⁵ Zdi se, da so vidre veliko pogostejše povožene ali pa utonejo v pasteh za ribe in podobnih sredstvih za ribolov.³⁶ Postavljanje zank ob sodelovanju strokovnih oseb in prepoved postavljanja zank ob bregovih še dodatno zmanjšata tveganje, povezano z zankami.

77. Posledično lahko ugotovimo, da je le malo verjetno, da je vidra prisotna v lovišču SA-10.328. Povrh tega bi bilo treba tveganje za vidre, ki morebiti pridejo v lovišče, prej opredeliti kot nizko. Če bi se kljub vsemu dejansko ujelo vidre, bi bilo to sicer obžalovanja vredno, vendar glede na stanje ohranjenosti populacije vider v Salamanki to ne bi bila pomembna škoda.³⁸ Zato je treba na podlagi informacij, ki so predložene Sodišču, izhajati iz tega, da so lahko lovski organi brez dodatnih ukrepov zbiranja informacij domnevali, da dovolitev lova z zanko ne bi ogrožala vider.

c) Sklep

76. Poleg tega pa se zdi, da ni sporno, da populacije vider v Salamanki, kot tudi verjetno v vseh regijah Španije in v drugih delih Evrope po močnem upadu v prete-

78. Zaradi tega ni mogoče sklepati, da bi Španija kršila člen 12(1) Direktive o habitatih. Tožbo je zato treba zavrniti.

34 – Glej novico BBC z dne 3. maja 2005 o smrti vidre v zanki, <http://news.bbc.co.uk/1/hi/england/cornwall/4511053.stm>, in poročilo International Otter Survival Fund z dne 3. maja 2003 o smrti vidre zaradi razširitve srca po urah trajajočem boju z zanko, <http://www.otter.org/Update.html>.

35 – Palazón in Ruiz-Olmo, v: *II Jornadas SECEM 1995*, str. 67.

36 – Glej Saavedra in drugi, v: *V Jornadas SECEM 2001*, str. 125.

37 – Ruiz-Olmo in Delibes, v: Ruiz-Olmo in Delibes, *La nutria en España*, 1998, str. 212 in nasl.

38 – V tem pa se vidra razlikuje od morske želve *Caretta caretta*, ki za razmnoževanje uporablja le malo obal v Sredozemlju in od izredno redkega iberskega risa, ki je prisoten le v Španiji.

V – Stroški

79. V skladu s členom 69(2) Poslovnika se neuspeli stranki naloži plačilo

stroškov, če so bili ti priglašeni. Kraljevina Španija je predlagala, naj se Komisiji naloži plačilo stroškov, in ker ta spredlogi ni uspela, se ji naloži plačilo stroškov.

VI – Predlog

80. Zato Sodišču predlagam, naj odloči:

1. Tožba se zavrne.
2. Komisiji Evropskih skupnosti se naloži plačilo stroškov.